

75 година ваздушних борби за небо
Отаџбине у Априлском рату 1941. године

ВАЗДУХОПЛОВНИ

Издаје: Удружење пензионисаних војних летача
и падобранаца Србије. ЗЕМУН, Штросмајерова број 1

БИЛТЕН

Број 55, јул 2016. године

НОВИ ХЕЛИКОПТЕРИ РВ И ПВО

Нови хеликоптери Ми-17 на стајанци аеродрома Батајница

Са аеродрома „Никола Тесла“ на војни аеродром Батајница прелетели 7. јула 2016. године хеликоптери Ми-17 В-5, недавно набављени из Руске Федерације.

Хеликоптере су дочекали припадници 890. мешовите хеликоптерске ескадриле.

Командант Ратног ваздухопловства и противваздухопловне одбране генерал-мајор Ранко Живак поздравио је посаду првог хеликоптера и потпуковника Ивици Живадиновића, мајора Драгана Марјановића и заставника Зорана Цогољевића честитао им први лет. Пожелео им је безбедне летове у будућности, а команданту јединице потпуковнику Мирославу Зечевићу поручио да овај дан забележе јер је историјски за њих и за РВ и ПВО и за Војску Србије.

Завршен је технички пријем нових летелица и њихово увођење у материјалну евиденцију. Предстоји преобука пилотског и ваздухопловно-техничког састава, како би се хеликоптери увели у оперативну употребу.

Припадници 890. мхе 204. вбр испред нових хеликоптера на аеродрому Базајница

100 ГОДИНА ВЗ “МОМА СТАНОЈЛОВИЋ”

Припадници ВЗ “Мома Станојловић” у свечаном строју поводом великог јубилеја 1. јула 2016. године

Стогодишњица од оснивања Аеропланске радионице при Ваздухопловном депоу на Солунском фронту 1. јула 1916. године, чије традиције наставља ВЗ “Мома Станојловић” из Батајнице, обележена је 30. јуна свечаном академијом, а 1. јула 2016. године приређена је војничка свечаност. Присутвао је командант РВ и ПВО и бројни гости, а међу њима и представници УПВЛПС.

ИЗ ИСТОРИЈЕ ВАЗДУХОПЛОВСТВА И ПВО

2. августа 1924. године, на Светог Илију, први пут је на војном аеродрому у Новом Саду, касније названом Југовићево установљена и прослављена крсна слава пилота и механичара.

Крсна слава, Свети Илија се и данас слави у нашем војном, цивилном и спортском ваздухопловству. У РВ и ПВО то је Дан рода авијације.

Обележавање авијатичарске славе Свети Илија 2. августа на аеродрому Нови Сад 1924. године

ПОСЕТА ВИСОКИХ СТАРЕШИНА 126. бр ВОЈИН

Заменик начелника Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковник Јовица Драганић извршио је 21. јула 2016. године обилазак и контролу команде и дела јединица 126. бригаде ваздушног осматрања, јављања и навођења.

Активности током обиласка бригаде ВОЈИН присуствовао је и командант Ратног ваздухопловства и противваздухопловне одбране генерал-мајор Ранко Живак.

Генерал Драганић је остварио непосредан увид у организацију рада и услове у којима извршавају задатке припадници 126. бригаде ВОЈИН, те сагледао способности команде и јединица бригаде, у чијој зони одговорности је комплетан ваздушни простор Републике Србије, за непрекидно функционисање система контроле и заштите ваздушног простора државе.

На крају обиласка, заменик начелника Генералштаба је информисао припаднике 126. бригаде ВОЈИН о актуелном стању у Војсци Србије, плановима за наредни период и мерама које Министарство одбране и Генералштаб предузимају ради побољшања услова живота и рада војника и старешина.

Генерали Драганић и Живак са старешинама 126. бригаде ВОЈИН зокм обиласка

БОЈЕВА ГАЂАЊА ПРОТИВАВИОНАЦА

На полигону „Пасуљанске ливаде“ од 4. до 7. јула одржано је бојево гађање циљева на земљи и у ваздушном простору АРЈ за ПВД Војске Србије. Гађање из самоходног оруђа М52/59 30/2 „прага“ и ПАТ 40 мм Л70 „бофорс“ вршиле су послуге из састава 25. и 35. ард КоВ, 98. и 177. ард из ваздухопловних бригада, као и припадници Центра за обуку РВ и ПВО.

На земљи су гађане мете на удаљености до 2000 метара, а у ваздушном простору мета коју на сајли вуче авион тегљач мете „супергалеб“ Н-62Т (наменски опремљена варијанта Г4 „супергалеба“) која на себи има регистраторе удаљености пототка на основу чијих се записа оцењује успешност гађања.

Другог дана бојевог гађања, „на редном броју један“ циљева у ваздушном простору, комбинована послуга топа „бофорс“ - мајор Мирослав Кубуровић, старији водници I класе Верољуб Стефановски и Младен Јовић, десетар Горан Јевремовић и разводници Страхинја Перлић и Живан Дудић остварила је „сан сваког противавионца“ и директним поготком успела да обори мету и тако прекине гађање, за шта су похваљени и награђени значкама од ЗНГШ.

Припадници артиљеријско-ракетних јединица за ПВД на вежби бојевог гађања

ВАЗДУХОПЛОВНА ХРОНОЛОГИЈА

- **2. августа 1893. године**, наређењем краља Србије Александра Обреновића предвиђено је да се у свакој дивизији образују ваздухопловна одељења - прве ваздухопловне јединице у српској војсци.

- **3. августа 1884. године**, у Шапцу је рођен Милош Илић, један од првих шест српских pilota. Његова диплома ФАИ носи број 1028 из августа 1912. Умро је у Београду 1960.

- **5. августа 1916. године**, у Крагујевцу је рођен народни херој Момчило Мома Станојловић. Био је поручник авијације пилот у ваздухопловству Краљевине Југославије. У НОР-у је био командант Крагујевачког батаљона Прве пролетерске бригаде. Погинуо је на Сутјесци 13. јуна 1943. године. Његово име носи наш Ваздухопловно-ремонтни завод у Батајници.

- **7. августа 1916. године**, школовање је завршила Прва класа ваздухопловних извиђача српске војске. Извиђачи су распоређени у ескадриле на Солунском фронту.

- **10. августа 1932 године**, по пројекту архитекте Војина Симеоновића, почела је градња Дома аероклуба на углу Узун Миркове и Краља Петра Првог.

- **10. августа 1945. године**, формиран је Ваздухопловно опитни центар (ВОЦ) у Батајници.

- **10. августа 1946. године**, формиран је Ваздухопловно-технички институт (ВТИ) у Жаркову.

- **14. августа 1932. године**, са радом је почела прва једриличарска школа у Југославији и Србији, у селу Пиносава испод Авале, недалеко од Београда. Управник школе је био Аца Станојевић.

- **15. августа 1916. године**, капетан-пилот Миодраг Томић је извршио први борбени лет на Солунском фронту.

- **18. августа 1944. године**, Прва ловачка ескадрила НОВЈ је била са аеродрому Кане у Италији, извршила први борбени задатак над територијом Југославије.

- **27. августа 1914. године**, десила се прва ваздушна борба код нас, када су аустроугарски авиони напали авион Миодрага Томића.

- **27. августа 1927. године**, током прелета Алпа за време Међународне ваздухопловне утакмице у Цириху, погинули су у удесу авиона Потез 25, ваздухопловни потпуковник Живорад Петровић, командант Првог ваздухопловног пука из Новог Сада и ваздухопловни поручник Драгољуб Пајевић.

- **28. августа 1927. године**, одржана је прва Словенска ваздухопловна утакмица, на којој су учествовале екипе Пољске, Чешке Републике и Краљевине Југославије.

- **31. августа 1944. године**, приликом напада на немачки воз код Дрниша, погинуо је пилот Прве ескадриле НОВЈ, заставник Александар Вуковић.

Други август обележавамо као дан рода авијације.

Тога дана је и ваздухопловна слава Свети Илија. Тај датум има вишеструку историјску везу са значајним догађајима у развоју авијације и ваздухопловном традицијом српског народа и његове војске, која је дуга више од једног века.

Авијација је настала почетком овог века. Први успешан лет авионом изведен је 1904. године. Појавом авиона ваздухопловства су се делила на "балонство" и "авијатичарство". Данас у ваздухопловствима већине држава у свету поред авиона има и других летећих справа тежих од ваздуха, али све се то најчешће зове "авијација". Тако је и у нашој војсци, где су све ваздухопловне јединице сврстане у један "род оружја" - авијацију.

Други август као Дан рода авијације, има вишеструки значај у ваздухопловној историји и традицији српског народа и војске. Тај датум повезује историју, традиције и техничко-технолошки развој ваздухопловства као националне и цивилизацијске тековине инвентивних и храбрих људи са ових простора. Истовремено даје дубљи патриотски смисао и јача духовну везу са најтананијим осећањима људи према одбрани земље. Снага авијације је израз престижа државе, али и извор поноса људи, њихове мотивације и моралне снаге за одбрану отаџбине, што се у историји и показало.

Авијација је код нас уведена 1912. године, кад је у саставу Ваздухопловне команде формирана **аеропланска ескадра** - прва авијацијска јединица. Командант је био наш први авијатичар, пилот балонер – аеронаут, пуковник Константин – Коста Милетић. Авијација у почетку није била "род оружја" већ је настала и развијала се у оквиру рода инжењерије. Била намењена првенствено за извиђање из ваздушног простора. Први авијацијски пук формиран је 1924. године, почетком тридесетих настају и ваздухопловне бригаде. Ваздухопловство је добило статус "главног рода оружја војске" 1927. године.

У Априлском рату 1941. године, авијацијске јединице оперативног ваздухопловства, пружиле су агресору снажан и организован отпор. У пролеће 1942. године дејствовала је "партизанска авијација". Најкрупније авијацијске јединице у НОР-у настале су у јесен 1944. године, кад је формирана "Група ваздухопловних дивизија". По завршетку Другог светског рата наша била је међу најснажнијим у Европи. Од 1953. до 1959. године, извршена је модернизација авијације на вишем нивоу. Починье ера млазне авијације.

Реорганизацијом 1959. године створен је јединствен вид оружаних снага "Ратно ваздухопловство и противваздушна одбрана" намењен за протовваздушну одбрану територије и групација оружаних снага и ваздухопловну подршку копнене војске и ратне морнарице. У састав вида ушле су јединице ваздушног осматрања и јављања и јединице противваздушне одбране, а основна борбена снага била је авијација.

Половином седамдесетих дефинисани су улога и задаци авијације, што, уз мање корекције, важи и данас. Авијација је најважнији род РВ и ПВО, који представља његову ударну снагу и носиоца борбене моћи и маневра. Намењена је за ловачка дејства, извиђање из ваздуха, ватрена дејства по објектима на копну и мору, одржавање везе и превозење. Карактеришу је велики радијус дејства и брзина лета, велика носивост разноврсних убојних средстава, способност коришћења различитих висина од екстремно малих до великих, могућност летења дању и ноћу у повољним и сложеним метеоролошким условима, велика маневарска својства, висок степен и универзалности и еластичности употребе. У саставу рода авијације налазе се и хеликоптерске јединице.

Авијација јесте моћан "род оружја" војске, али су њена техника и одржавање веома скупи. Дуга је и скупа обука кадрова, првенствено пилота. Сложена је и скупа инфраструктура. С правом се може рећи да у систему одбране сваке државе у савременим условима авијација по значају и борбеној моћи представља стратегијски потенцијал. То се показало у одбрани на наред неба током ратова који су нам били наметнути. Наше ваздухопловство у целини, и авијатичари посебно, јуначки су бранили отаџбину.

Од увођења првих авиона у наоружање српске војске прошло је више од века. За то време авијација је израстала у снажан и модеран род војске, који је носилац ударне моћи и маневра. Била је и остала битан чинилац престижа наше државе и значајна снага у борбеној моћи Војске Србије, извор националног поноса и борбеног морала.

АВИЈАТИЧАРСКА СЛАВА

Другог августа обележава се слава "Свети Илија", у нашем народу познат као "громовник". Указом број 8155 од 29. фебруара 1924. године одређено је да се 2. август у Војсци Краљевине Југославије слави као ваздухопловна слава. Обележавању ваздухопловне или авијатичарске славе придаван је велики значај. То су биле праве народне светковине на свим аеродромима. Одржаване су ваздухопловне утакмице и такмичења. У госте су долазили авијатичари из савезничких земаља.

Бука авиона на небу некад, а посебно данас, подсећа нас на грмјавину. Тако се летењу и летачкој професији, као делатности којом се баве одважни људи, као послу који је ваљан, али и ризичан, придаје узвишен значај.

Свети Илија Тесвићанин познатији је у народу као Илија Громовник. Култ овог старозаветног протока и свеца широко је распрострањен међу хришћанима. Снага тога култа очувана је и у нашем народу. Свети Илија је појам најсилнијег међу огњевитим свецима. Он је једини узнет на небо у ватреним кочијама са огњевитим коњима.

Старина култа свеца громовника сеже у прасловенску прадавнину. Многи етнолози доказивали су да је словенски бог Перун добио свог христјанизованог наследника у Светом Илији. Због тих особина ваздухопловци су и узели Светог Илију громовника за свог свеца.

Подсећајући се историјата авијатичарске славе враћамо се две деценије уназад, када је забележен један од кључних догађаја који је трасирао данашњи наш пут неговања ваздухопловних традиција Србије био је округли сто на тему: „Вредновање и неговања ваздухопловних традиција“ у организацији Органа за васпитање и морал Команде РВ и ПВО, одржан 30. марта 1993. године у Земуну. Присутствовали су: најстарије старешине вида, пензионисани генерали и високи официри, ваздухопловни историчари, представници јединица и установа РВ и ПВО. Материјал са тог скупа публикован је од стране Новинско издавачке установе „Војска“ 1994. године.

Расправа је вођена о: приступу вредновању и неговању ваздухопловних традиција; најзначајнијим датумима, догађајима и личностима из наше ваздухопловне историје, трајним вредностима које би се требале неговати и обележавати; датумима које обележавати као дан вида, дане родова и служби, јединица и установа, односу према ваздухопловним спомен-обележјима и по многим другим питањима

Тада је усвојен предлог, а касније и верификован одговарајућим одлукама да се као Дан вида РВ и ПВО обележава 24. децембар.

За дан рода авијације усвојен је предлог да то буде 2. август - Свети Илија. Разлога је било више, а најважнија су два: Први лежи у националном духовном наслеђу и месту које имају митске, епске и религијске личности. Од искона се народ са страхопоштовањем односи према облацима и громовима, небеским вилама, анђелима, крилатим коњима, огњеним змајевима, лабудовима, гаравранима, орловима, посебно место имају божанства и свеци. Из словенске митологије то је Бог Перун, а из хришћанског учења Свети Илија громовник.

Други разлог је писаним изворима о датумима којима се након институционализације ваздухопловства, у држава света и нашој, означила слава, односно празник ваздухопловаца – авијатичара. Један од тих датума је 2. август 1893. године, други је свакако 1902. година када је по повратку из Русије Коста Милетић пренео да је у Волковом пољу, где су се школовали руски авијатичари, па и он, храм Светог Илије свето место; и трећи је први указ из 1924. године када је прописано да се тај дан слави као слава ваздухопловства.

Време је потврдило исправност такве одлуке и учврстило уверење и наших ваздухопловаца и народа у вредност и значај славе ваздухопловства. Славимо је са поносом, и даће Бог и Свети Илија, славиће је и генерације које долазе, као највећу ваздухопловну традицију. То је Оно што траје и што се не прекида, што има дубуке духовне корене и емотивну набој који подстиче, мотивише и стимулише, што даје снагу и моралну чврстину и у најтежим искушењима, у добрим и лошим временима, то је традиција. Верни традицијама наши авијатичари издржали су многе тешке дане, године и деценије и остали усправни и достојанствени, за навек, за векови векова!

*Златомир Грујић, пилот
пуковник у пензији*

АМЕРИКАНЦИ ХРВАТСКОЈ ПОКЛОНИЛИ 16 ХЕЛИКОПТЕРА

На аеродром Земуник у Задру слетео је војни транспортни авион Ц-5 Галакси који је допремио првих пет хеликоптера од 16 које Хрватској донирају САД.

Уз први пет хеликоптера типа "кајова вориорс" ОХ-58 Д, хрватска војска добија и резервне делове, као и симулаторе за обуку пилота. Преоталих 11 хеликоптера у Хрватску ће стићи у наредних годину дана, а првих пет имаће јавну презентацију у првој половини августа. Реч је о лаким извиђачким борбеним хеликоптерима захваљујући којима ће, како наводи "Јутарњи лист", хрватска војска постати доминантна по питању извиђања, борбеног деловања из ваздуха, увезивању борбених система.

Донирани хеликоптери, који ће бити у саставу Ескадриле хеликоптера 93. ваздушне базе, произведени су у периоду од 2010. до 2012. године, а у оперативну употребу уведени су између 2012. и 2015. године.

Хеликоптери имају стандардни комплет наоружања, оптичко-електронске сензоре и радио комуникацијску и навигацијску опрему, а одабрали су их прошле године службеници хрватског ратног ваздухопловства у САД.

Сви донирани хеликоптери имају између 100 и 600 сати налета. Хрватско министарство одбране ће у следеће три године за трошкове превоза ПДВ-а, обуке и остале трошкове платити 96 милиона куна. (ТАЊУГ, 30.07. 2016)

УДЕС БАЛОНА У ТЕКСАСУ

Топловоздушни балон, у којем је било најмање 16 особа, данас се запалио и срушио у централном делу Тексаса, саопштили су амерички званичници. Несрећу су потврдили и службеници Одељења за јавну безбедност.

Како јављају локални медији, у несрећи има жртава. Федерална агенција за авијацију (ФАА) је саопштила да се несрећа догодила око 48 километара јужно од главног града тексаса, Остина, око 7 седам сати и 40 минута по локаном времену у близини Локхарта.

ФАА и Националне службе за безбедност у саобраћају НТСБ послали су своје истражитеље на место несреће. (Новости, 30. јули 2016)

СЕРЕВИС "ХЕЛИКОПТЕРИ РУСИЈЕ" У ЛАТИНСКОЈ АМЕРИЦИ И АЗИЈИ

Корпорација „Хеликоптери Русије“ планира да отвори нове постпродајне сервисне центре за руске хеликоптере у Латинској Америци и југоисточној Азији, изјавио је заменик генералног директора холдинга Григориј Козлов.

„Разговарамо о питањима за отварање нових центара за постпродајно одржавање у државама Латинске Америке и југоисточној Азији“, изјавио је Козлов у интервјуу за РИА Новости.

Према његовим речима, корпорација посебну пажњу посвећује постпродајном сервисирању и активно ради са сервисним центрима који већ функционишу у Европи.

„Са Бугарском, Словачком и Чешком имамо заједничке пројекте за остваривање постпродајних сервиса“, нагласио је заменик директора „Хеликоптера Русије“. (Восток, 13.07.2016)

РУСИЈА ПРАВИ НОВЕ АЕРОДРОМЕ НА АРКТИКУ

Грађевинска компанија „Спецстрој“ гради пет аеродрома на Арктику, док других пет реконструира, саопштила је прес-служба Министарства одбране Русије.

„Предузеће 'Спецстрој' Русије ради на десет аеродрома у арктичкој зони. Између осталог, ради се на изградњи и реконструкцији аеродрома 'Североморск-1', 'Нагурско' (Александрово острво), који ће у будућности прихватати авионе Ил-78, 'Рогачево' (Архангелска област), 'Тикси' (Република Јакутија), 'Темп' (острво Котелни)“, наводи се у саопштењу.

У октобру прошле године министар одбране Сергеј Шојгу рекао је да ће Русија завршити реконструкцију аеродрома на Арктику 2016. и 2017. године.

Русија намерава да ојача своје позиције на Арктику на свим фронтима, и војно-политичку и војно-економску позицију. (Восток, 19.07. 2016)

“Vazduhoplovni bilten” izlazi jednom mese~no. Primerci su besplatni za ~lanove UPVLPS. Tekstove odabrali, napisali - priredili, uredili i pripremili za {tampu Zlatimir Gruji} и Милан Ракић. Е-пошта: zlgrijc@gmail.com